

2011. március 27. vasárnap
Pál első levele a korinthusiakhoz 3,18–23
Dr. Herczeg Pál

^{3,18}Senki meg ne csalja önmagát! Ha valaki bölcsnek gondolja magát közöttetek ebben a világban, legyen bolonddá, hogy bölcsé lehessen. ^{3,19}E világ bölcsessége ugyanis bolondság az Isten előtt. Mert meg van írva: "Megfogja a bölceket ravaszágukban", ^{3,20}aztán ez is: "Az Úr tudja, hogy a bölcsék gondolatai hiábavalók." ^{3,21}Azért senki ne dicsekedjék emberekkel, mert minden a tiétek; ^{3,22}akár Pál, akár Apollós, akár Kéfás, akár a világ, akár az élet, akár a halál, akár a jelenvalók, akár az eljövendők: minden a tiétek. ^{3,23}Ti viszont a Krisztuséi vagytok, Krisztus pedig Istené.

Amit a textusról tudni kell:

- exegetikai megjegyzések
- teológiai összefüggések feltárása

Mostani perikópánk az első 3 rész lezárása. Az apostol itt összefoglalja az eddig említett két témát: a pártoskodást és a bölcsesség emberi-isteni változatát. Visszaköszönnek a már ismert és tárgyalt állítások.

Ugyanakkor az is észrevehető, hogy a 2,6–16 perikópa – mint exkurzus – itt is szinte új exkurzust

teremt, ugyancsak az előbbi mintájára „ad vocem pártoskodás”, „ad vocem” bölcsesség.

Kezdődik az ismert állítások ismétlésével: aki bölcsnek gondolja magát e szerint a világ szerint, az önmagát csapja be. A D és némely kézirat még betold, és hangsúlyosabbá teszi: üres, hiábavaló beszédekkel, vö. Ef 5,9. Ennek következménye, hogy ez bolondság Isten előtt. Szép és művészi a kontraszt az előzőekkel: ott Isten bölcsességét tekintette a világ bolondságnak, itt pedig két ószövetségi ige is fokozza az apostol értékítéletét. A Jób 5,12–13 szövegét a LXX szerint idézi, de még azt is erősebbé fokozza az apostol. Ott elutasítja, elhárítja Isten a bölcsék ravaszágát, itt az apostol szavai szerint megragadja, „meghúzza a hurkot körülötte” (Bolyki János) – (*ho drassomenos* görögül). A másik idézet a Zsolt 94,11-ből való.

Elég „rövidre zárt” módon következik az emberekkel való dicsekvés említése és elutasítása – mintha ez lenne a hiábavaló bölcsesség egyik példája. A szöveg bizony nehezen követhető és érthető. Nemcsak rap-szodikus és apologetikus, nemcsak a diatribé stílusában íródik, hanem fel tudom tételni, hogy részben *ironikus* is. (Ez utóbbit nem találtam a szakirodalomban, de páli párhuzamok alapján egy lehetőségként ezzel is számolok.)

Az apostol említ ugyanis egy tézist: „minden a tiétek”. Ennek vannak korabeli párhuzamai. Sztoikus mondas: „a bölcséké a mindenség”, vagy „a bölcséké minden” (*tón sophón ta panta einai*). Seneca mondása pedig: sapiens enim omnia sunt (ugyanaz, esetleg: „a bölcsnek pedig mindene megvan”). Diogenes Laertius és Philo pedig úgy vélekedett: miután a bölcsék az istenek barátai, ezért birtokos társai mindennek. Azért érzem inkább ironikusnak, mert éppen hasonló jellegű az 1Kor 6-ban a „minden szabad nekem” tézis, ami igazából az apostol ellenfeleinek véleménye, s melyet azután a következő mondatokkal helyreigazít. Itt is lehet tehát ironikusan értelmezni: minden a tiétek? Akár Pál, akár Apollós? Sőt: akár a világ, akár az élet, akár a halál – emlékeztet a Róma 8 gyönyörű hitvallására. Tényleg a tiétek? De hát ti Krisztusé vagytok, Krisztus pedig Istené – ki kit és mit birtokolhat?

Ha pedig nem ironikusan értelmezem, akkor így magyarázható: valóban minden a tiétek – minden tiétek van. Pál és Apollós is, a világ, az élet, a halál, minden hatalom is, és végül pedig Krisztus is értetek lett a „tiétek”... De itt már a szofisztikás diatribét helyre kell billenteni: ti Krisztus tulajdona vagytok. És ez visszafelé is érvényes: Pál, Apollós, Kéfás stb. mind Krisztusé. Lehet akkor velük dicsekedni? Krisztus elhívottai és alárendeltjei, és ha valaki őket követné, akkor ő is legyen Krisztus alárendeltje és elhívottja.

Mindenesetre a bölcsék, példaképek, illetve diakónusok és apostolok említése után a 4. részben már az apostol önmagáról és tisztségéről ír, egészen másként, apologetikusan bár, de alázattal.

Prédikációvázlat

Lekciónak ajánlom az Efezus 4,7–16 perikópát.

Korunkat a hihetetlen sokféleség jellemzi. Összekeveredtek a kultúrák, a vallások az ideológiák, az erkölcsi nézetek. Sokan sokfélét vallanak – mindezekkel tele van a fülünk (és néha a hócipőnk is – bocsánat!) Bombázzuk egymást tézisekkel, nézetekkel, kérdésekkel – legtöbbször a megoldás minden reménye nélkül. Csak kérdezzünk és állítunk, a válasz nem is érdekel, nincs megnyugvás. Keserű diagnózis, de valós.

Korinthus ez első 3 rész szerint hasonló helyzetben élt. Vallások, kultúrák, ideológiák konglomerátuma. Benne a gyülekezet sem egységes: igehirdetők, apostolok nevével pártoskodnak, szemben állnak bölcsnek és bolondnak tekintettek, senkik és valakik... Lehet ebben rendet teremteni? Az első 3. rész végén azután az apostol már nem vitázik, nem érvel, hanem alapvető megállapításokat tesz. Erre figyelve lehet a gyülekezetnek mozdíthatatlan alapot találnia. Ma is...

1. Ám legyen sokféle ember, sokféle bölcsesség, sokféle érték úgy általában. De Isten népének világosan tudnia és érvényesíteni kell: más a világ bölcsessége, mások a világ szerinti értékek, mint az Isten oldalán érvényes bölcsesség és érték. A sokszínűségben el lehet tévedni, de nekünk adatott egy biztos pont: Krisztus keresztye, Isten bölcsessége. Ehhez kell mérnünk magunkat és dolgainkat. A maguk szerinti bölcséket Isten megfogja ravaszságukban, hiábavalóvá lesz a „bölcsék” gondolata. Ugyanakkor a gyülekezetnek adott ajándékként apostol, tanító, karizma, hit, az egység tudata és feladata. Azért vagyunk együtt, mert ezt keressük, találjuk, erre építünk!

2. Ajándék ez, nem pedig saját produktumunk. Pedig az ember szeretne mindent kisajátítani: birtokot is, erényt is. Vagy éppen mint Korinthusban, tekintélyeket, melyeket azért talán éppen ők ruháznak fel olyan értékekkel, melyek igencsak emberiek, világ szerint bölcsesség hordozói.

Itt azután kihasználnám a kettős értelmezés lehetőségét, az iróniát – de nem merem feltétlenül ajánlani minden helyzetben.

2.1. Ha az apostol kissé ironikusan érvel, akkor mintha ráhagyná a gyülekezetre a gondoltsor elejét: persze hogy sok mindent kaptatok, szinte minden a tiétek... Az apostoli tekintélyek is, sőt a világ, az élet, a halál dolga, jelenlévők és következők. Hiszen ti bölcsék és gazdagok vagytok. De: nem Krisztus adott mindent? Apostolokat, munkatársakat, tanítókat? Nem Ő adta az egyház egységét? Az építés nem az Ő akarata szerint kell, hogy folyjék? Hiszen minden Krisztusé, Krisztus pedig egy az Atyával. Ki tud vele szemben bármit is birtokolni?!

2.2. Ha nem irónia van az apostol szavaiban, hanem fokozatosan vezet el a gyülekezetet a végső konzekvenciára, akkor így szól az üzenet: Valóban Isten megajándékozottai vagytok. Mindent tiértetek tett és adott. Nem csak a gyülekezet tekintélyeit, hanem életet és halált, jelent és jövőt mindent értetek, tiértetek irányít. És ezen az úton a végállomás: nem az az igazi kérdés, hogy mi minden az enyém? Sokkal fontosabb és meghatározóbb: kié vagyok én? Mert az is előfordulhat, hogy a világ, a halál és élet kisajátít engem – és akkor, jaj nekem!) Nos, a végső szó: Krisztuséi vagyunk. Ha Ő nem is a miénk, de Ő is miértünk jött, hogy nekünk adja mindazt, ami életünkre és üdvösségünkre szükséges.

Befejezésül ismételném, felolvasnám az Efezusi levél mondatait az ajánlott lekción 11. versétől. Ez a mindenkori gyülekezet helyzete, elhívása és feladata.